

Justis- og politidepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres ref
200801226

Vår ref
200802095-/SKH

Dato
16.06.2008

Høring NOU 2008:4 Fra ord til handling Bekjempelse av voldtekt krever handling

Vi viser til høringsbrev av 14. mars 2008 angående NOU 2008:4 "Fra ord til handling – Bekjempelse av voldtekt krever handling".

Voldtekt er som utvalget sier, et betydelig samfunnsproblem. Skolen er en viktig arena for forebyggende innsatser, og skal i følge opplæringsloven og generell del av læreplanverket bidra til at elevenes "personlige utvikling og identitet, i det å utvikle etisk, sosial og kulturell kompetanse".

Kunnskapsdepartementets kommentarer til NOU 2008:4 retter seg i all hovedsak til forebyggende tiltak, nærmere bestemt kapittel 2.3.2 (i "Utvalgets bakgrunnsbeskrivelse") og kapittel 7 ("Forebyggende tiltak mot voldtekt").

Utvalget sier at den generelle undervisningen om samliv og seksualitet på barne- og ungdomstrinnet bør styrkes og at temaet seksuelle overgrep bør tas inn systematisk i undervisningen i grunn- og videregående skole (kap. 7.2. og i oppsummeringen kap. 2.2.3). Under overskriften "Undervisning og undervisningsmaterie" (kap 7.2.4) utdypes dette med at *"temaet seksuelle overgrep [bør] tydelig reflekteres i kompetansemålene i Kunnskapsløftet og i det nye læreplanverket for Kunnskapsløftet"* og videre at tema skal inngå inn i KRL/RLE (hovedområde filosofi og etikk).

Kapittel 7 bærer preg av at det er en del uklarheter om hvordan de nasjonalt fastsatte læreplanene under Kunnskapsløftet er innrettet. Det bør i denne sammenheng understrekes at læreplanene i fagene forutsetter at det konkrete innholdet i

opplæringen, hvordan opplæringen organiseres og hvilke arbeidsmåter som skal brukes i opplæringen, bestemmes på lokalt nivå. Det er skoleeier (kommuner og fylkeskommuner) som fastsetter lokale læreplaner i fagene for den enkelte skoles arbeid med realisering av kompetansemålene i de enkelte fag. Det vil derfor ikke være Utdanningsdirektoratet som konkretiserer de enkelte kompetansemål (som utvalget sier), men skoleeier lokalt.

Kunnskapsdepartementet mener at de fastsatte læreplanene under Kunnskapsløftet er dekkende for undervisning om samliv og seksualitet. Det vil derfor ikke være aktuelt nå å konkretisere disse på et detaljnivå slik at temaet seksuelle overgrep/voldtekt synliggjøres i de nasjonalt fastsatte planene.

13. juni ble St.meld. nr. 31 (2007-2008) "Kvalitet i skolen" lagt frem. Regjeringen signaliserer der at det skal gis mer veiledning i arbeid med læreplaner. Allerede til høsten vil gode eksempler på lokale læreplaner distribueres til skolen. Det skal etter hvert utarbeides veiledende læreplaner brutt ned på enkelte trinn for gjennomgående fag som samfunnsfag og naturfag. Her vil det tas med elementer som kan knyttes til de enkelte kompetansemålene. En konkretisering som det legges opp til i NOU 2008:4 måtte i så fall komme inngå i de veiledende læreplaner.

Utvalget foreslår videre *"at temaet voldtekt eksplisitt tas inn i rammeplanene for aktuelle grunn- og videreutdanninger på høyskolene. Kunnskapsdepartementet bør, med hjemmel i lov om universiteter og høyskoler, vurdere å gripe inn overfor utdanningsinstitusjonene for å styrke dette området."*

For de fleste profesjonsutdanningene og enkelte sentrale videreutdanninger i høyskolene, har KD fastsatt rammeplaner. For grunnutdanningene ble det foretatt en revisjon av rammeplanene i 2003-04 med få substansielle endringer, men rammeplanene ble kortet ned og gjort mindre detaljerte. Dette var i tråd med vekten på økt frihet til institusjonene i Kvalitetsreformen. Det vil ikke være aktuelt å reversere dette prinsippet.

I undersøkelsene som NKVTS har utført vises at det som er avgjørende for om det undervises om vold i nære relasjoner, herunder blant annet voldtekt, er hvorvidt institusjonen har kompetanse innen dette feltet eller ikke.

I lærerutdanningene gir rammeplanene det forpliktende grunnlaget for innholdet i studiene, men den enkelte institusjon har faglig frihet til å utforme det lokale studiearbeidet gjennom sine fagplaner. I alle lærerutdanningene skal temaet inngå i studiene, men hvordan dette gjennomføres er opp til den enkelte høyskole å fastsette.

Vi gjør også oppmerksom på at de to siste kulepunktene under forslag til tiltak i skolen etter kapittel 7 (konfirmasjon/overgangsritualer og behandling av unge som overgriper seg) ikke hører til her, men under "andre tiltak".

Avslutningsvis vil Kunnskapsdepartementet si seg enig i utvalgets vurdering av at *”grensesettingsproblematikk bør ses i sammenheng med, bygge videre på og integreres i andre opplegg i skolene og barnehagene for å tydeliggjøre grenser, fremme mestring, forebygge rus og hindre mobbing. Det må legges vekt på den gode seksualiteten og på å respektere andres grenser. [...] Oppleggene må eksplisitt og tydeligere enn i dag vektlegge den sterke sammenhengen mellom rus og ufrivillig sex, uten at undervisningen oppleves som moraliserende.”*

Vi gjør oppmerksom på at Utdanningsdirektoratet, i nært samarbeid med Helsedirektoratet, er i gang med å utarbeide nytt ressursmaterieell for undervisning om samliv og seksualitet. Det vil være eget materieell beregnet på lærere, elever og foreldre. Det nye materieellet vil være i tråd med Kunnskapsløftet med vekt på sunn seksualitet med respekt for andres grenser og integritet. Problematikk som seksuelle overgrep og trakassering, misbruk og tvangsekteskap vil være tema som eksplisitt vil omtales i ressursmaterieellet.

Vi ber om at Justisdepartementet tar Kunnskapsdepartementets synspunkter med når departementet skal ta endelig stilling til utredningens anbefalinger. Det bør legges vekt på kunnskapsbaserte implementeringsstrategier for forebyggende arbeid når forslag til tiltak endelig fastsettes. Rapporten ”Forebyggende innsatser i skolen” (Utdanningsdirektoratet og Sosial- og helsedirektoratet, 2006) vil være nyttig i så måte.

Med hilsen

Kari Brustad (e.f.)
avdelingsdirektør

Svein Kyrre Hammes
rådgiver

Kopi: Utdanningsdirektoratet